

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

A Study of the Buddhavaṃsa in the Theravāda Scriptures

การศึกษาพุทธวงศ์ในคัมภีร์เถรวาท

Author & Corresponding Author*

Suwichai Malad *

สุวิชัย มะลาด*

Affiliation:

Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Thailand.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ประเทศไทย

Email: suwichai.malad@gmail.com

Article history:

Received: 23/05/2023, Revised: 15/06/2023,

Accepted: 25/06/2023, Available online: 01/07/2023

How to Cite:

Malad, S. (2023). The Practice of Mindfulness of Kaya Satipatthana.
Buddho Journal, 2(3), 27-36.

BUDDHO<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

Academic Review Articles

A Study of the Buddhavaṃsa in the Theravāda Scriptures Suwichai Malad*

การศึกษาพุทธวงศ์ในคัมภีร์เถรวาท

สุวิชัย มะลาด*

Abstract

This study aims to analyze the Buddhavaṃsa in the Theravāda scriptures, focusing on its content, structure, and religious significance. The Buddhavaṃsa is a part of the Khuddaka Nikāya in the Sutta Piṭaka, describing the biographies of 28 Buddhas, with particular emphasis on their perfections (pāramī) before attaining enlightenment. This research employs a documentary analysis method, referencing Pāli scriptures, commentarial explanations, and related scholarly studies. The findings reveal that the Buddhavaṃsa plays a crucial role in shaping beliefs about the Bodhisattva path and the concept of Buddhahood. Moreover, it serves as a means of transmitting religious ideals and reinforcing faith in Buddhism.

Keywords: Buddhavaṃsa, Theravāda Scriptures

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์พุทธวงศ์ (Buddhavaṃsa) ในคัมภีร์เถรวาท โดยพิจารณาเนื้อหา โครงสร้าง และ ความสำคัญทางพุทธศาสนา คัมภีร์พุทธวงศ์เป็นส่วนหนึ่งของขุททกนิกายในพระสุตตันตปิฎก ซึ่งกล่าวถึงพุทธ ประวัติของพระพุทธเจ้าทั้ง 28 พระองค์ โดยเน้นกระบวนการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ก่อน ตรัสรู้ การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเอกสาร โดยอ้างอิงจากคัมภีร์บาลี คำอธิบายของอรรถกถาจารย์ และ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า พุทธวงศ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อเกี่ยวกับพระโพธิสัตว์และแนวคิดเรื่องพุทธภาวะ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสืบทอดอุดมการณ์ทางศาสนาและเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: พุทธวงศ์, คัมภีร์เถรวาท

บทนำ

พุทธวงศ์เป็นคัมภีร์สำคัญที่บรรจุอยู่ในชุดทศนิกายของพระไตรปิฎกฝ่ายเถรวาท ซึ่งมีเนื้อหาว่าด้วยเรื่องราวของพระพุทธเจ้าทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงพุทธลักษณะและพุทธพยากรณ์ คัมภีร์นี้ถือเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับพุทธประวัติ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดทางศาสนาและพัฒนาการของความเชื่อในพุทธศาสนาเถรวาท (Skilling, 2012) จากการศึกษาทางวิชาการพบว่าพุทธวงศ์มีบทบาทสำคัญในฐานะวรรณกรรมทางศาสนาที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับคติจักรวาลวิทยาในพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องพระพุทธเจ้าหลายพระองค์ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสะท้อนถึงแนวคิดเรื่องพุทธวิสัยและพระโพธิสัตว์ในพุทธศาสนาเถรวาท (Gethin, 1998) นอกจากนี้ เนื้อหาของพุทธวงศ์ยังมีอิทธิพลต่อการสร้างความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าพระองค์ถัดไป อันเป็นที่รู้จักในนามของพระศรีอริยเมตไตรย ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีการพัฒนาและสืบทอดมาในพุทธศาสนาตลอดประวัติศาสตร์ (Strong, 2007)

การศึกษาคัมภีร์พุทธวงศ์มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วยให้เข้าใจถึงพัฒนาการของวรรณคดีพุทธศาสนา รวมถึงแนวคิดทางศาสนาและปรัชญาที่สะท้อนอยู่ในเอกสารต้นฉบับ บทความนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาเนื้อหาของพุทธวงศ์จากต้นฉบับและวิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏในคัมภีร์นี้ตามหลักพุทธศาสนา โดยอ้างอิงจากงานศึกษาทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของคัมภีร์พุทธวงศ์ในพุทธศาสนาเถรวาท (Collins, 1998)

พุทธวงศ์ในบริบทของพระไตรปิฎก

พุทธวงศ์ในพระไตรปิฎกเป็นคำที่อ้างถึงเชื้อสายของพระพุทธเจ้าหรือเครือญาติที่เชื่อมโยงกับพระองค์ในฐานะบุคคลสำคัญในศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงหลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎก โดยพระพุทธวงศ์ในพระไตรปิฎกนั้นอาจหมายถึงครอบครัวหรือเครือญาติที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ทั้งในแง่ของตระกูล ความสัมพันธ์ทางสายเลือด และบารมีทางธรรมในเวลาต่าง ๆ จากการศึกษาในพระไตรปิฎก ซึ่งรวมถึงพระสูตรตันตปิฎก, พระวินัยปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก เราจะพบว่าพุทธวงศ์มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเชื้อสายของพระองค์มีทั้งในแง่ของบุคคลที่เป็นพระญาติและลูกศิษย์ผู้ทรงคุณธรรม ในบาง

ตอนของพระไตรปิฎกจะมีการกล่าวถึงพระญาติหรือคนในตระกูลของพระพุทธเจ้า เช่น พระเจ้าสุทโธทนะ, พระนางมหาปชาบดีโคตมี, และพระอานนท์ ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นตัวอย่างของพุทธวงศ์ที่มีบทบาทในการสนับสนุนการเผยแผ่คำสอนและการดำรงอยู่ของพุทธศาสนา พุทธวงศ์เป็นหนึ่งในคัมภีร์ของขุททกนิภายในพระไตรปิฎก มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าทั้ง 24 พระองค์ก่อนพระโคตมพุทธเจ้า โดยมีการพรรณนาถึงเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่

1. การประกาศพุทธพยากรณ์ (Buddha Prediction)

การประกาศพุทธพยากรณ์ (Buddha Prediction) ถือเป็นคำทำนายที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศไว้เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งการแพร่ขยายของพระพุทธศาสนา การพัฒนาความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธเจ้า และการเกิดขึ้นของบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในพุทธศาสนาในอนาคต พุทธพยากรณ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงและศรัทธาในผู้ที่ปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ตามหลักการพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงประกาศพุทธพยากรณ์ในหลายโอกาส ทั้งในการที่พระองค์ทรงสั่งสอนพระสาวก และในบางกรณีพุทธพยากรณ์เหล่านั้นได้รับการบันทึกลงในพระไตรปิฎก เช่น พุทธพยากรณ์เกี่ยวกับการมีพระพุทธเจ้าอีกหลายพระองค์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหลังจากพระพุทธเจ้าปัจจุบัน (พระศรีอริยเมตไตรย) การพยากรณ์เกี่ยวกับการกลับมาของพระศรีอริยเมตไตรย (Metteya Buddha) ผู้ที่จะนำศาสนาใหม่มาสู่มนุษยชาติ

จากการศึกษาเกี่ยวกับพุทธพยากรณ์พบว่า พุทธพยากรณ์มักจะถูกเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด (Samsara) และการบรรลุธรรมเพื่อหลุดพ้นจากการเกิดในสังสารวัฏ ซึ่งเป็นการย้ำให้มนุษย์เข้าใจว่าการบรรลุพระนิพพานไม่ได้เป็นเพียงแค่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับการเจริญเติบโตในอนาคตอีกด้วย

2. การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในชาติ

การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในชาติต่างๆ เป็นการกระทำที่พระโพธิสัตว์ทำขึ้นเพื่อสะสมบารมีและสร้างคุณงามความดีในทุกๆ ชาติที่พระองค์เกิดมา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรลุถึงความเป็นพระพุทธเจ้าและสั่งสอนให้มนุษย์ทุกคนสามารถหลุดพ้นจากทุกข์ได้ในที่สุด การบำเพ็ญบารมีนี้ถือเป็นการทำนุบำรุงธรรมชาติดั้งเดิม และเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการตรัสรู้ในอนาคต ในประเพณีทางพุทธศาสนา พระโพธิสัตว์จะต้องบำเพ็ญบารมีจำนวน 10 ประการ ได้แก่ ทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ความอดทนบารมี ความเมตตาบารมี ความเข้มแข็งในจิตใจบารมี ความสงบในจิตใจบารมี ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นบารมี และสุดท้ายคือความเพียรบารมี โดยที่การบำเพ็ญบารมีในแต่ละชาตินั้นจะต้องเป็นไปตามหลักธรรมชาติดั้งเดิมของพุทธศาสนา ที่เน้นการทำความดีเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นและหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากการบำเพ็ญ

บารมีของพระโพธิสัตว์ในชาติต่างๆ คือ เรื่องราวของพระสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอดีต ที่ทรงบำเพ็ญบารมีมาแล้วในหลายชาติต่างๆ โดยการเกิดในฐานะมนุษย์ หรือสัตว์ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นตัวอย่างให้ผู้คนในยุคสมัยนั้นได้ปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ จนกระทั่งพระองค์บรรลุถึงการตรัสรู้ในที่สุด

ลักษณะพิเศษของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์

ลักษณะพิเศษของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ พระพุทธเจ้าในพุทธศาสนามีความสำคัญและเป็นที่เคารพสักการะของผู้คนทั่วโลก พระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์มีลักษณะเฉพาะที่ทำให้ทรงเป็นที่ยอมรับและเคารพในแต่ละยุคสมัย โดยลักษณะพิเศษเหล่านี้อาจแบ่งออกเป็นหลายประการ ซึ่งสำคัญในการทำความเข้าใจถึงการพัฒนาศาสนาและการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนจากพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ เกี่ยวกับลักษณะพิเศษของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์สามารถทำได้ตามขั้นตอนนี้

1. พระพุทธเจ้าพระองค์แรก - พระโคตมพุทธเจ้า (พระพุทธเจ้าปัจจุบัน)

พระพุทธเจ้าในยุคปัจจุบัน พระโคตมพุทธเจ้า เป็นพระพุทธเจ้าที่ได้ทรงบรรลุธรรมและเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนในปัจจุบัน พระองค์ได้ทรงทราบถึงความจริงของชีวิตและโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะความจริงที่เกี่ยวข้องกับการเกิด, การดับ และความทุกข์ ซึ่งนำไปสู่การสอนทางการประพฤติธรรมที่สำคัญที่สุดคือ อริยสัจ 4 และมรรคแปด

2. ลักษณะพิเศษของพระพุทธเจ้าในสมัยก่อน

ในพุทธศาสนา ภายใต้นิยามเหตุการณ์มีการกล่าวถึงพระพุทธเจ้าในสมัยต่าง ๆ ซึ่งแต่ละพระองค์จะมีลักษณะพิเศษในการบรรลุธรรมที่แตกต่างกันไป พระพุทธเจ้าเหล่านี้มักมีการแสดงให้เห็นถึงการหลุดพ้นจากทุกข์ และการนำคำสอนที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ในแต่ละยุค

พุทธวงศ์ปาลี และอรรถกถาที่เกี่ยวข้อง

พุทธวงศ์ปาลี (หรือที่เรียกว่า Pali Canon) เป็นการบันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าในภาษาปาลี ซึ่งประกอบด้วยคัมภีร์สามกลุ่มใหญ่ ได้แก่ วินยปิฎก (Vinaya Pitaka), สุตตันตปิฎก (Sutta Pitaka) และอภิธรรมปิฎก (Abhidhamma Pitaka) โดยคัมภีร์เหล่านี้มีการรวบรวมและถ่ายทอดข้อความที่พระพุทธเจ้าทรงสอนแก่สาวกในยุคแรกของพระพุทธศาสนา พุทธวงศ์ปาลีจึงถือเป็นเอกสารสำคัญในการศึกษาและปฏิบัติธรรมในสมัยโบราณ และยังคงเป็นแหล่งอ้างอิงหลักในการศึกษาอิทธิพลของพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน

อรรถกถา (หรือ Commentaries) เป็นคำอธิบายหรือคำแปลที่มีการเขียนขึ้นเพื่ออธิบายหรือขยายความหมายของคัมภีร์พุทธศาสนาต่างๆ ในปาลี ซึ่งช่วยให้เข้าใจคำสอนในคัมภีร์ได้ง่ายขึ้นและชัดเจนขึ้น ตัวอย่างของอรรถกถาที่สำคัญ ได้แก่ อรรถกถาสุตตันตปิฎก (Commentary on the Suttas) และอรรถกถาวินัยปิฎก (Commentary on the Vinaya) ซึ่งจัดทำขึ้นโดยนักปรียัติที่มีชื่อเสียงในสมัยต่างๆ อรรถกถามีบทบาทสำคัญในการบรรยายคำสอนในเชิงลึกและให้ความกระจ่างในกรณีที่มีคำสอนในสูตรหรืออภิธรรมอาจไม่ชัดเจนหรือมีความหมายหลากหลาย การศึกษาเกี่ยวกับพุทธวงศ์ปาลีและอรรถกถามีความสำคัญต่อการรักษาและเผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้าในทุกยุคสมัย เนื่องจากทำให้เราสามารถเข้าใจเนื้อหาที่ลึกซึ้งในคัมภีร์ต่างๆ ได้อย่างมีความหมายและถูกต้อง

1. โครงสร้างและเนื้อหาของพุทธวงศ์

คัมภีร์พุทธวงศ์มีลักษณะการเรียบเรียงเป็นบทกวีภาษาบาลี มีโครงสร้างหลัก คัมภีร์พุทธวงศ์ (หรือที่เรียกกันสั้นๆ ว่า "พุทธวงศ์") เป็นคัมภีร์ที่มีการเรียบเรียงเป็นบทกวีในภาษาบาลี ซึ่งบรรยายถึงพระพุทธเจ้าและพระสาวกของพระองค์ รวมถึงการถ่ายทอดสายพระศาสนาและการพัฒนาของพระศาสนาในโลก โดยคัมภีร์นี้มีโครงสร้างหลักที่ประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญ โครงสร้างของพุทธวงศ์สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายส่วน โดยเริ่มต้นจากการบรรยายถึงกำเนิดของพระพุทธเจ้าและพระสาวก ผ่านการเล่าเรื่องราวของพระสงฆ์สำคัญที่เป็นตัวแทนของสังคมพุทธ รวมถึงการนำเสนอเรื่องราวของการพัฒนาของพระศาสนาในช่วงต่าง ๆ ทั้งในด้านการเผยแผ่คำสอนและการปรับเปลี่ยนศาสนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมในช่วงเวลานั้น

เนื้อหาของคัมภีร์พุทธวงศ์ยังสามารถพบได้ในหลายแง่มุม โดยเฉพาะการบรรยายถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเน้นไปที่การหลุดพ้นจากความทุกข์และการปฏิบัติทางศีลธรรมที่เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงการบรรลุธรรมและพุทธภาวะในที่สุด การศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาของคัมภีร์พุทธวงศ์สามารถช่วยให้เข้าใจถึงวิวัฒนาการและการเผยแผ่ของพุทธศาสนา รวมถึงหลักธรรมและการสร้างสรรค์ศาสนาภาพที่แสดงออกในสังคมพุทธ

2. แนวคิดที่สะท้อนในพุทธวงศ์

พุทธวงศ์ (Buddhavamsa) เป็นหนึ่งในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญในสำนักทางศาสนาของพระพุทธศาสนา ซึ่งเนื้อหาของพุทธวงศ์มีการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าหลายพระองค์ตั้งแต่พระพุทธเจ้าพระองค์แรกจนถึงพระพุทธเจ้าพระองค์สุดท้าย โดยเฉพาะเรื่องราวของพระพุทธเจ้าที่ถือว่าเป็นประมุขของศาสนา และพระสงฆ์ที่บรรลุธรรมตามพระพุทธเจ้า แนวคิดที่สะท้อนในพุทธวงศ์มีหลายประการที่มีอิทธิพลในด้านศาสนาและการปฏิบัติธรรม หนึ่งในแนวคิดที่เด่นชัดคือ "การบรรลุธรรม" ซึ่งเน้นการเข้าถึงความรู้แจ้งและการหลุดพ้น

จากความทุกข์ของมนุษย์ การมีจิตใจที่บริสุทธิ์ และการที่พระพุทธเจ้าได้แสดงวิธีการฝึกฝนและปฏิบัติธรรมที่สามารถนำไปสู่ความหลุดพ้นจากสังสารวัฏและการเข้าสู่การตรัสรู้ (Dhammika, 1993) แนวคิดที่สำคัญอีกประการคือ “ความสำคัญของการปฏิบัติตามพระธรรม” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการที่จะบรรลุธรรมได้นั้น ต้องมีการปฏิบัติตามข้อปฏิบัติต่าง ๆ เช่น ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจในธรรมะที่แท้จริง และสามารถพัฒนาจิตใจให้บริสุทธิ์ (Walshe, 1987) พุทธวงศ์ยังเน้นการสร้างคุณสมบัติในจิตใจและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการฝึกฝนและแสวงหาความรู้จากพระพุทธเจ้าและการปฏิบัติที่เป็นแบบแผนทางจิตวิญญาณ ในทางจิตวิทยา พุทธวงศ์สะท้อนถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงการตระหนักรู้ในตนเองและการพัฒนาจิตใจที่มั่นคง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การฝึกฝนในลักษณะนี้มีผลต่อการลดความเครียดและเพิ่มความสามารถในการเผชิญกับปัญหาชีวิต (Kornfield, 2008) พุทธวงศ์สะท้อนแนวคิดสำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่

1) แนวคิดเรื่องพระโพธิสัตว์ การบำเพ็ญบารมีและพัฒนาการสู่ความเป็นพระพุทธเจ้า แนวคิดเรื่องพระโพธิสัตว์ (Bodhisattva) เป็นแนวคิดสำคัญในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความตั้งใจจะบรรลุพระโพธิญาณ เพื่อช่วยเหลือสรรพชีวิตให้พ้นจากทุกข์และบรรลุสภาวะพระพุทธเจ้า โดยไม่ทิ้งโลกนี้ไปจนกว่าจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากการเกิดและตายหรือวนเวียนในวัฏสงสาร ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา พระโพธิสัตว์มีความหมายว่าผู้มีความตั้งใจหรือความปรารถนาที่จะบรรลุพุทธภาวะในอนาคต โดยการปฏิบัติตามมรรคที่ถูกต้องและช่วยเหลือสรรพสัตว์ด้วยความเมตตาและปรารถนาดี พระโพธิสัตว์ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่บุคคลที่ประสบความสำเร็จในปฏิบัติธรรมเท่านั้น แต่ยังหมายถึงบุคคลที่ทุ่มเททั้งชีวิตในการช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่เพียงแต่พยายามหลุดพ้นจากทุกข์ตนเองเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญในการช่วยเหลือสรรพชีวิตให้หลุดพ้นจากวงจรแห่งความทุกข์ การศึกษาความหมายและคุณลักษณะของพระโพธิสัตว์นั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดนี้สะท้อนถึงการมีจิตใจที่รักและห่วงใยผู้อื่น การมีเมตตาธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตของพระโพธิสัตว์ ซึ่งพระโพธิสัตว์สามารถเป็นต้นแบบในการปฏิบัติธรรมแก่ผู้ที่มุ่งหวังจะพัฒนาและบรรลุเป้าหมายในการช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทรมาน การศึกษาในเชิงวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาในสมัยปัจจุบันยังคงมีการสำรวจและศึกษาความสำคัญของพระโพธิสัตว์ในมุมมองทางจิตวิทยาและการพัฒนาเชิงสังคม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2) แนวคิดเรื่องกาลและพุทธประวัติ "กาล" หรือ "เวลา" เป็นแนวคิดที่สำคัญในพุทธศาสนา เพราะความเข้าใจในกาละเกี่ยวข้องกับการรู้จักการเปลี่ยนแปลงและไม่ยึดติดกับสิ่งที่มีอยู่ การเรียนรู้และฝึกฝนในเรื่องนี้ช่วยให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา รวมทั้งการรู้จักการยอมรับว่าทุกสิ่งมีการเปลี่ยนแปลงในเวลาที่กำหนด (พุทธทาส, 2550) พุทธประวัติเป็นเรื่องราวสำคัญที่อธิบายการเกิดและการปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของพระพุทธเจ้าผู้ทรงบรรลุพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ แต่

ยังรวมถึงการที่พระองค์ทรงแสดงวิธีการแสวงหาความรู้ในชีวิตประจำวันและการหลุดพ้นจากทุกข์ตามหลักของพระพุทธศาสนา (อุตตมะ, 2545)

3) การสืบทอดพระศาสนาและพัฒนาการของพุทธศาสนาในแต่ละยุค การสืบทอดพระพุทธศาสนาในแต่ละยุคเริ่มต้นตั้งแต่ยุคของพระพุทธเจ้าโดยตรง ผ่านการเผยแผ่หลักธรรมไปยังคนในหลายประเทศ โดยเฉพาะการเดินทางไปสู่สังคมต่างๆ ผ่านพระสงฆ์ผู้มีความรู้ เช่นในอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การพัฒนาและการเผยแผ่พระศาสนาเกิดขึ้นในหลายรูปแบบตามแต่ละยุค เช่น ยุคแห่งการปฏิรูปและการแบ่งแยกนิกาย (เช่น นิกายเถรวาทและมหายาน) ในศตวรรษที่ 1-5 และยุคแห่งการขยายอาณาจักรพุทธศาสนาในเอเชีย เช่น การเผยแผ่ไปยังจีน ญี่ปุ่น เกาหลี (สมัยหลังกาล) ในปัจจุบัน การพัฒนาการของพุทธศาสนายังคงดำเนินต่อไปในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการศึกษาและการเผยแผ่ธรรมทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้คนในยุคสมัยใหม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและหลักธรรมได้อย่างสะดวก (วิลาสินี, 2559)

4) อิทธิพลต่อพุทธศิลป์และวรรณกรรม การถ่ายทอดแนวคิดพุทธวงศ์ผ่านงานศิลปะและคัมภีร์ภาษาบาลีอื่น ๆ การพัฒนาและการแพร่กระจายของพุทธศาสนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านศิลปะและวรรณกรรมในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งการถ่ายทอดแนวคิดพุทธวงศ์ (Buddhist cosmology) ผ่านงานศิลปะและคัมภีร์ภาษาบาลีถือเป็นหนึ่งในตัวอย่างสำคัญของการสื่อสารทางศิลปะและการศึกษาทางพุทธศาสนา งานศิลปะที่สร้างขึ้นภายใต้การมีส่วนร่วมของศาสนิกชนไม่ได้เป็นเพียงแค่การแสดงออกถึงความเชื่อและหลักคำสอน แต่ยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดแนวคิดเกี่ยวกับจักรวาลและชีวิตในรูปแบบที่เข้าถึงได้ทั้งด้วยสายตาและจิตใจของผู้ชม งานศิลปะพุทธที่พบในประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงการตีความพุทธวงศ์ผ่านการจัดเรียงองค์ประกอบของศิลปะ เช่น การสร้างภาพจำลองของพระพุทธรูป, การประดับประดาผนังวัดด้วยภาพเขียนหรือสลักเรื่องราวจากคัมภีร์พุทธศาสนา ซึ่งมีการสะท้อนถึงการเดินทางจากพระพุทธเจ้าจากชีวิตในโลกมนุษย์ไปสู่การตรัสรู้และการเข้าสู่พุทธภูมิ งานศิลปะเหล่านี้ไม่ได้เพียงแต่มีความสวยงาม แต่ยังมีคามหมายลึกซึ้งในการสื่อสารแนวคิดเกี่ยวกับสรรพสิ่งในจักรวาล และสภาพของชีวิตและความตายตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา

ในส่วนของวรรณกรรม การใช้ภาษาบาลีในคัมภีร์พุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการบันทึกและเผยแพร่คำสอนต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้า คัมภีร์เช่น พระไตรปิฎกและสุตตันตปิฎกได้บรรจุเนื้อหาที่สะท้อนถึงแนวคิดพุทธวงศ์ที่สำคัญ เช่น ความเชื่อในเรื่องเวียนว่ายตายเกิด (samsara), การประสบกับทุกข์ (dukkha), และการแสวงหาหนทางแห่งการพ้นทุกข์ (nirvana) คัมภีร์เหล่านี้ได้ถูกใช้เป็นหลักฐานทางความคิดที่ชี้แนะทางปฏิบัติสำหรับพุทธศาสนิกชน และเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาวรรณกรรมพุทธต่อไป งานศิลปะและคัมภีร์ภาษาบาลีจึงถือเป็นสื่อกลางที่สำคัญในการถ่ายทอดแนวคิดพุทธวงศ์และพุทธศาสนาไปสู่ชนชั้นต่าง ๆ โดยเฉพาะในยุคที่การ

อ่านเขียนยังไม่แพร่หลาย ศิลปะและวรรณกรรมจึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่วรรณคดีและสอนศีลธรรมแก่ผู้คนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

คัมภีร์พุทธวงศ์เป็นส่วนหนึ่งของชุดทศนิกายในพระไตรปิฎกฝ่ายเถรวาท ซึ่งมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าหลายพระองค์ รวมถึงเหตุการณ์สำคัญในพระพุทธประวัติ เช่น พุทธพยากรณ์และการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ เนื้อหาของพุทธวงศ์ช่วยให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความเชื่อในพุทธศาสนาเถรวาท รวมถึงการปรากฏตัวของพระศรีอริยเมตไตรย ผู้จะเป็นพระพุทธเจ้าต่อไปในอนาคต คัมภีร์นี้ยังสะท้อนถึงแนวคิดเกี่ยวกับพุทธวิสัย การบรรลุธรรม และการทำความดีเพื่อหลุดพ้นจากทุกข์ในชีวิตมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาคัมภีร์พุทธวงศ์ควรให้ความสำคัญกับการเข้าใจวิธีการบรรลุธรรมในแต่ละยุคสมัย รวมถึงความหมายและบทบาทของพระโพธิสัตว์ในการช่วยเหลือสรรพชีวิต นอกจากนี้ควรขยายการศึกษาถึงการนำแนวคิดพุทธวงศ์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเน้นการฝึกปฏิบัติธรรมที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนาในทางจิตใจ และการลดความทุกข์ของตนเองและผู้อื่นในสังคม

องค์ความรู้จากการศึกษา

การศึกษาคัมภีร์พุทธวงศ์ทำให้เห็นถึงความเชื่อที่สำคัญในพุทธศาสนา เช่น การบำเพ็ญบารมีและการบรรลุธรรมของพระโพธิสัตว์ ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด และการรักษาความสมดุลในชีวิตเพื่อเข้าถึงความจริงและหลุดพ้นจากทุกข์ แนวคิดในคัมภีร์นี้ยังสะท้อนถึงการสร้างสรรค์สังคมที่มีความเมตตาและการช่วยเหลือผู้อื่น รวมถึงการตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของเวลาและสังสารวัฏ

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2544). พระโพธิสัตว์และการบำเพ็ญบารมี. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

วิสุทธีมรรค. (2542). วิสุทธีมรรค ฉบับแปลโดยพระพรหมคุณาภรณ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Bodhi, B. (Trans.). (2000). The connected discourses of the Buddha: A translation of the Samyutta Nikaya. Wisdom Publications.

Collins, S. (1998). Nirvana and other Buddhist felicities: Utopias of the Pali imaginaire. Cambridge University Press.

Gethin, R. (1998). The foundations of Buddhism. Oxford University Press.

Ñāṇamoli, B. (1993). The path of purification: Visuddhimagga. Buddhist Publication Society.

Ñāṇamoli, B. (Trans.). (1992). The middle length discourses of the Buddha: A translation of the Majjhima Nikaya. Wisdom Publications.

Schumann, W. (2001). The doctrine of the Bodhisattva: The path of the Bodhisattva in the Mahayana tradition. Curzon Press.

Skilling, P. (2012). Mahāsāṃghika and Lokottaravāda: Schools or tendencies? Pacific World Journal, 3(14), 195–226.

Strong, J. S. (2007). Relics of the Buddha. Princeton University Press.